

Helsinki 30.1.2013

Dnro 5382/5/13

Oikeusministeriö
oikeusministerio@om.fi

Viite: Oikeusministeriön lainvalmistelu-osaston kirje 29.11.2013 OM 16/41/2012

LAUSUNTO

Oikeusministeriö on viitekohdassa mainitussa kirjeessään pyytänyt eduskunnan oikeusasiamieheltä lausuntoa yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain tarkistamista valmistelleen työryhmän mietinnöstä (oikeusministeriön julkaisusarja *Mietintöjä ja lausuntoja* 59/2013).

Lausuntonani esitän kohteliaimmin seuraavan.

Mietinnössä merkittävimmät muutokset liittyvät velkajärjestelyn käytön laajentamiseen helpottamalla yksityisten elinkeinon- ja ammatinharjoittajien pääsyä velkajärjestelyyn ja menettelyn yksinkertaistamiseen sekä talous- ja velkaneuvonnan että tuomioistuinten voimavarojen säästämiseksi. Ehdotuksessa on myös tärkeää, että sääntelyllä vapaaehtoisesta järjestelystä velkojien enemmistöpäätöksin edistetään sovinnollisuutta ja nopeutetaan velallisen rehabilitaatiota. Näitä esityksiä pidän kannatettavina eräin lisähuomautuksin.

Kuten jo edelliseen velkajärjestelylain uudistamista koskeneeseen mietintöön 14.6.2011 antamassani lausunnossa olen todennut, on tämänkin lainsäädäntöuudistuksen tavoitteiden toteutumisen kannalta ensiarvoisen tärkeää, että talous- ja velkaneuvonnan järjestäminen toteutetaan siten, että sillä on tosiasiallisesti mahdollisuus suoriutua uusistakin ja elinkeinonharjoittajien osalta entistä vaativimmista tehtävistä kohtuullisessa ajassa ja siten että yhdenvertaisuus palvelujen saannissa toteutuu. Tästä syystä olisikin toivottavaa, että uudistuksen voimaan tullessa olisi tieto siitä, toteutuuko kaavailtu palvelun järjestämisvastuun siirto valtiolle oikeusministeriön alaisuudessa. Joka tapauksessa olen laillisuusvalvonnassa kiinnittänyt jo nykyisellään huomiota palvelujen saatavuuden puutteisiin. Keskeinen ongelma jo

nykyisellään on selvitysten mukaan velkaneuvojien koulutuksen puutteellisuus. Sen tarve tulee kuitenkin huomattavasti uudistusten toteutuessa lisääntymään.

Esitys sisältää elementtejä, jotka osaltaan voivat turvata keskeistä uudistuksen tavoitetta eli velallisen aktivoimista oman taloustilanteensa seurantaan ja parantamiseen. Lisäharkintaa kaipaa kuitenkin mielestäni lisäsuoritusvelvollisuuden sääntely ja ainakin se, miten nuoren velallisen väliaikaisen velkajärjestelyn esteen varsin alhaisen aikarajan (alle 9 kuukauden työttömyys) vastapainoksi esitykseen voitaisiin liittää ylivelkaantumisen jatkumisen estäviä ja työllistymiseen kannustavia elementtejä.

Perustuslakivaliokunta on kannanotoissaan korostanut, että ikärajojen asettaminen ei sinänsä ole perustuslain kannalta arveluttavaa, mutta sille pitää olla esitettävissä jokin perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävä syy. Esityksessä on alle 25-vuotiaat henkilöt asetettu merkittävästi edullisempaan asemaan velkajärjestelyyn pääsyn edellytysten suhteen nuorten syrjäytymisen estämiseksi. Mielestäni tältä osin tulee kuitenkin pohtia, onko nyt valittu keino vaikutukseltaan tehokas tämän tavoitteen saavuttamiseksi esimerkiksi esittämällä riittävä tutkimukseen perustuvaa näyttöä. Lisäksi tulee esittää arvio siitä, onko yhdenvertaisuudesta poikkeaminen välttämätöntä hyväksyttävän tavoitteen toteuttamiseksi.

Lisäsuoritusvelvollisuuden osalta totean, että nykyiseen järjestelmään verrattuna vähäiset muutosesitykset eivät sisällä mitään, mikä kannustaisi lisäsuoritusvelvollisuuden jatkuvaan (vuosittaiseen) seurantaan. Nimenomaan lisäsuoritusvelvollisuuden on todettu olevan nyt voimassa olevan menettelyn kompastuskiviä monen velallisen jäädessä maksuohjelman aikana joko haluttomuuttaan tai tietämättömyyttään passiiviseksi, koska maksuohjelman jälkeen velkojat ovat vaatineet lisäsuoritusvelvollisuuden vahvistamista. Tämä on voinut vaarantaa koko maksuohjelman tarkoituksen toteutumisen. Kun esityksessä on luovuttu aikaisemman ehdotuksen mukaisesta maksukyvyn mukaisesta maksuvarasta ja sen ulosotossa tapahtuvasta seurannasta, tulisi esitystä ainakin täydentää vahvistamalla talous- ja velkaneuvonnan aktiivista roolia aloitteentekijänä lisäsuoritusvelvollisuuden vuosittaisessa tarkastamisessa ja kehittämällä työkaluja laskelman tekemistä varten.

Sääntely siitä, milloin lisäsuoritusvelvollisuutta ei vahvistettaisi (35a §) on mielestäni epäselvä ja sellaisenaan vaarantaisi velallisten yhdenvertaisuuden toteutumisen.

Ehdotetut menettelyn yksinkertaistamista koskevat säännökset ovat mielestäni perusteltuja, mutta suojaamattoman sähköpostin käyttö salassa pidettävien asiakirjojen osalta ansaitsisi mielestäni vielä täs-

mentävän säännöksen. Henkilötietolain mukaan kaikkien rekisterinpitäjien tulee suojata henkilötiedot muun muassa riittävin teknisin toimenpitein sivullisilta myös niitä sähköpostitse lähetettäessä. Rekisterinpitäjä ei voi poiketa suojaamisvelvollisuudestaan edes rekisterinpitäjän suostumuksella. Ehdotuksen perusteluissa on selvitetty yksityisten selvittäjien velvollisuutta noudattaa tietoturvallisuudesta valtiorhallinnossa annettua asetusta (681/2010). Selvyyden vuoksi asiasta voisi olla viittaussäännös 62a §:ssä.

Apulaisoikeusasiamies

Maija Sakslin

Esittelijäneuvos

Riitta Länsisyrjä